

איצור המזעדיים

ת"ת תורה ויראה דרבינו יואל מסאטמאר • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • פק"ק קרית יואל יצ"ו

שנת תשע"ב

הלכות חנוכה מס' דרך החיים

כיתה ח'

א. בכ"ה בכסליו מתחילין שמונת ימי חנוכה ויום שלפניהם ויום שלאחריהם אסור לגזור בו ת"צ וכן יחיד אין לקבוע לכתחילה תענית ביום שלפניהם ושלאחריהם אבל אם נהג כבר להתענות בהם אין לשנות מנהגו (סי' תרפ"ו מ"א).

ב. שמונת ימי חנוכה אסורים בהספד ותענית ואין מתעניין בהם אפי' יא"צ אבל מותרים בעשיית מלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות בבית משום שהנס נעשה על ידיהן והוא חצי שעה (א"ר סי' תר"ע) ואין להקל להן (שם).

ג. תענית חלום אין מתעניין בהם רק אותן תעניות שמתעניין בהם בשבת ואם עבר והתענה ת"ח או יא"צ צריך למיתב תענית לתעניתו אחר חנוכה ואם התענה בכ"ז בכסליו יכול למיתב תענית לתעניתו בכ"ח משום דהוא תענית צדיקים וכ"ש אם התענה בכ"ח ת"ח או יא"צ אין צריך למיתב תענית לתעניתו משום האי טעמא (שם ועיי' פ"מ).

ד. חכם בפניו מותר להספידו ולענין צדוק הדין יתבאר במקומו.

סדר הדלקת נר חנוכה ומקום הנחתו

א. בלילה הראשון מדליק א' ומכאן ואילך מוסיף והולך א' בכל לילה עד שבליל ח' יהיו שמונה ומי שאין לו שמן הרבה כגון שדר בכפר ואין מצוי אצלו שמן הרבה להדליק ואין לו נרות אחרים יתן בכל לילה על נר אחד כשיעור והמותר יחלק לכולם כדי שידלוק עכ"פ בכל לילה נר א' כשיעור וכן אם יש לו שמן מצומצם ולחבירו אין לו כלל מוטב שידליק בכל לילה רק אחד ויתן לחבירו (מ"א סי' תרע"א).

ב. צריך להעמיד הנרות בשורה בשוה ולא בעיגול דהוי כמדורה ולא ידליק ב' אנשים במנורה אחת אף שיש לה פיות הרבה משום דאין היכר כמה נרות מדליקין (מ"א שם).

ג. צריך להניחו למעלה מג' טפחים ויניחו בטפח הסמוך לפתח בשמאל כדי שתהא המזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל ואם הם רבים ב"ב ידליקו האחרים במקומות אחרים ולא ידליקו כולם אצל הפתח משום שלא יהיה היכר כמה נרות מדליקין (שם). וגם יזהרו שלא ידליקו במקום שמדליקים שם כל השנה שג"כ לא יהיה היכר שהוא בשביל המצוה (שם).

ד. בביהכ"נ מדליקין נ"ח בין מנחה למערב ומניחין בכותל דרום או על השולחן שעומד אצל כותל דרום ומסדרין ממזרח למערב ומברכין עליהם ואין אדם יוצא בנרות ביהכ"נ רק צריך לחזור ולהדליק בביתו ואם הש"ץ אבל אין לו להדליק בלילה הראשון בביהכ"נ משום דצריך לומר שהחיינו ואבל אין לו לומר שהחיינו בציבור רק אחר ידליק בלילה הראשון אבל בשאר לילות יכול האבל להדליק בביהכ"נ (ט"ז שם).

ה. אם רוצים למחר ולהתפלל יכול הש"ץ לברך ולהדליק נר אחד ואחר ידליק הנותרים והש"ץ יתפלל (שם).

ו. אונן בחנוכה ידליק אחר ויברך והוא יענה אמן ואם אין אחר ידליק הוא בעצמו בלא ברכה (א"ר ופ"מ).

זמן הדלקת הנרות

א. חצי שעה קודם זמן הדלקת נר חנוכה אסור לאכול יותר מכביצה פת או לשנות משקה המשכר יותר מכביצה וכן אפי' ללמוד אסור משיגיע זמנה ואם התחיל פוסק כשיגיע זמנה (מ"א סי' תער"ב).

ב. זמן הדלקת נר חנוכה לכתחילה משעת צ"ה עד שתכלה רגל מן השוק וידליק כשבני בית מקובצים יחד ואם עבר זה הזמן ולא הדליק מדליק ועולה כ"ז שבני בית נעורים אפילו עד עה"ש אבל אם בני הבית ישנים אין לברך אליהם וידליק בלא ברכה (מ"א סי' תער"ב).

ג. ואם עבר ולא הדליק בלילה אין לו תשלומין ומ"מ בלילות האחרים ידליק כמו שאר בני אדם היינו אם שכח בלילה הראשון מדליק בלילה השניה שנים כמו שאר בני אדם ובברכה ויברך שהחיינו (שם).

ד. צריך ליתן בה שמן כ"כ שתדליק עכ"פ חצי שעה ואם נתן בה יותר ודולקת יותר מחצי שעה יכול לכבותה שאינו מקצה השמן רק מה שצריך לשיעור חצי שעה ואז מותר לכבותה וליהנות ממנו (שם). אבל בשעה שדולק אפילו אחר חצי שעה והתנה מעיקרא לא מהני מפני שהרואה יאמר שמותר להשתמש בנר חנוכה וכן אסור לטלטל הנרות בעוד שדולקים אפילו אחר חצי שעה מפני הרואה שלא יאמר להשתמש נטלו (א"ר שם).

ה. אסור להשתמש לאורה ואפי' תשמיש של קדושה אסור להשתמש לאורה ונוהגים להדליק נר נוסף כדי שאם יבוא להשתמש לאורה יהיה לאור הנוסף וצריך להניח נר הנוסף למעלה קצת מהנרות של חנוכה וטוב להדליק נר על השולחן חוץ מנר הנוסף (סי' תער"ב).

ו. הדלקה עושה מצוה ובשעת הדלקה צריך ליתן בה כשיעור ואם לא נתן בה כשיעור אין מברך עליה וכן אם אח"כ רוצה ליתן בה כשיעור צריך לכבותה ולהדליקה מחדש ויברך (פ"ח ופ"מ הביאו בס"י תרע"ג ותרע"ה).

א. אם כתבה אף שהעמידה במקום הרוח וכיבתה הרוח (אפי' בע"ש שהוא עדיין מבע"י קודם בין השמשות) צריך להדליק אבל לא יברך והטעם דדמי לשמנים שאין נמשכים אחר הפתילה (ט"ז סי' תרע"ג).

דין הדלקה מנר לנר

א. המנהג להחמיר שלא להדליק אפילו מנר חנוכה לנר חנוכה וכ"ש שאסור להדליק נר חול מנר חנוכה וכן אם נכבה השמש אסור להדליק מהנר חנוכה אפי' אחר שדלק כשיעור דהיינו חצי שעה אין להדליק ממנו (א"ר סי' תרע"ד) אבל נר ביהכ"נ או של שבת או של ת"ח או של חולה הצריך לנר, יכול להדליק מנר חנוכה וכן נר חנוכה יכול להדליק מהם (שם).

דיני הדלקה עושה מצוה ולא הנחה

להיות מן המהדרין שעושין נר לכל א' אבל אם אינם סמוכין על שולחן בעה"ב צריכין להדליק בפ"ע וכ"ש שני ב"ב הדרים ביחד שצריכין להדליק כ"א בפ"ע ומי שאוכל בקביעות בבית אחד כגון בן אצל אביו אף שהולך לחדר אחר לישן מדליק במקום שאוכל אבל מי שאוכל אצל חברו באקראי צריך לילך לביתו ולהדליק (שם).

ב. מי שנתאכסן אצל בעה"ב ואין לו בעצמו נרות להדליק ואין מדליקין עליו בביתו צריך להשתתף אם הבעה"ב בפרוטה דהיינו שיתן לו סך מה שיהיה לו חלק ג"כ בנרות ויוצא בזה והבעה"ב צריך להוסיף מעט שמן בשביל האורח חוץ השיעור שצריך ליתן לצורך חצי שעה (שם) וכן יכול הבעה"ב להקנות להאורח קצת שמן במתנה והוי כמשתתף בפרוטה (מ"א שם).

נר שבת קודם לנר חנוכה

א. מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר שבת. נר שבת עדיף מפני שלום בית ואם יש לו על נר שבת ואין מספיק לו על נר חנוכה וקידוש היום נר חנוכה עדיף מקידוש היין והיינו נר אחד אבל אם יש לו נר א' בכל לילה לחנוכה יין קידוש קודם (משום דמדינא א"צ להדליק רק נר אחד רק המהדרין מוסיפין בכל לילה נר א') וכן נר א' של חנוכה קודם להבדלה (ס' תרע"ח).

דין הדלקת נר חנוכה בערב שבת

א. בע"ש מדליק נ"ח תחילה ואח"כ נר שבת ומברך עליהם כמו בחול אף שמדליקין מבע"י. והיינו מפלג המנחה ולמעלה (היינו שעה ורביע קודם הלילה) אבל קודם פלג המנחה לא יצא (ואם הדליק קודם פלג המנחה צריך לכבותה ולהדליקה קודם ביה"ש ולברך עליהם (ס' תרע"ט).

ב. ואם הדליק נר של שבת קודם אם לא קיבל עליו שבת בשעת הדלקה יכול להדליק נר של חנוכה אבל אם קיבל עליו שבת בשעת הדלקה אסור הוא בעצמו להדליק רק יצוה לאחד מב"ב להדליק בשבילו נ"ח וכן אשה שמדלקת בעצמה נ"ח אף שהדליקה בסתם נר שבת קודם ולא קיבלה עליה שבת בשעת הדלקה הוי כקיבלה בפירוש ותאמר ג"כ לאחר להדליק נר חנוכה בשבילה (מ"א שם).

ג. בע"ש מתפללין מנחה תחלה ואח"כ מדליקין בין בביתו בין בביה"כ ואם רואין שבעוד שיתפללו מנחה יחשיך ידליקו תחלה ואח"כ יתפללו מנחה.

ד. בע"ש יתן בה שמן יותר כדי שתהא דולקת עד חצי שעה אחר צ"ה (שם פ"מ).

ה. בע"ש צריך ליתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח הדלת (ס' תר"פ).

דין הדלקת נר חנוכה במוצאי שבת

א. במוצ"ש מדליקין בבהכ"נ קודם ויתן לך וקודם הבדלה על הכוס ואם שכח לומר אתה חוננתנו בתפלה יאמר המבדיל בין קודש לחול בלא כוס וידליק ואח"כ מבדילין ובביתו מבדיל תחלה ואח"כ ידליק (משום דאפוקי יומא במעשה מאחרנין) ויחיד שמתפלל בביתו יבדיל תיכפפ אחר סדר קדושה וידליק ואח"כ יאמר ויתן לך (ס' תרפ"א פ"מ כמ"ש הט"ז והפרי"ח הסכים לזה ולא כא"ר).

ב. אין מבדילין בנ"ח משם דאין נאותין לאורו דהא אסור להשתמש לאורו (שם).

ג. אומרים על הניסים בבהמ"ז בחנוכה אצל ועל הכל ואם שכח יאמר אצל הרהמן. הרהמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו בימים ההם וכו' בימי מתתיהו (ס' תרפ"ב).

א. הדלקה עושה מצוה ולא הנחה שאם היתה מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה מדליקה שם וא"צ להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה ואם היתה דולקת ועומדת מכבה אותה ומדליקה לשם מצוה וצריך להדליקה במקום הנחתה ומניחה שם חצי שעה ואם אוחזה בידו במקומו כ"ז מצותה לא יצא שהרואה אומר לצרכו הוא דנקט לה (ס' תרע"ה וט"ז שם).

ב. אשה חייבת בנר חנוכה ויכולה להדליק בעד כל ב"ב ותינוק שהגיע לחנינוך חייב בנר חנוכה (שם).

ג. סומא אם יכול להשתתף בפרוטה מוטב ואם יש לו אשה אשתו מדלקת עליו ואם אין לו אשה ויש לו בית מיוחד שאין יכול להשתתף בפרוטה מדליק ע"י סיוע אחר דסומא חייב בכל המצות ולא דמי לנר הבדלה דפטור דהתם בעינן שיאותו לאורו משא"כ הכא דאיכא פרסומי ניסא לאחרים (מ"א שם).

דיני ברכות הדלקת נרות של חנוכה

ב. המדליק בליל ראשון מברך ג' ברכות. להדליק, ושעשה נסים, ושהחיינו, ואם לא בירך זמן בליל ראשון מברך בליל שני או כשיזכור (ס' תרע"ו).

ג. מליל ראשון ואילך מברך שתים להדליק כדי שתהא עובר לעשייתן ואם שכח והדליק נר אחד פחות מהראוי להדליק באותו לילה ידליק עוד ואין מברך עליו (מ"א שם).

ד. גר יאמר בנוסח הברכה שעשה נסים לישראל בימים ההם בזמן הזה ואם אמר שעשה נסים לאבותינו יצא (שם בא"ר בשם אגרת הרמב"ם).

ה. מי שלא הדליק כגון שהוא בספינה וכיוצא בו ואין עתיד להדליק באותו לילה וגם אין מדליקין עליו בביתו כשרואה נר חנוכה של אחר מברך שעשה נסים וכו' ואם הוא בלילה א' מברך שהחיינו ואח"כ כשבא לביתו ביום ב' ומדליק בלילה אין צריך לברך עוד שהחיינו כיון שבירך בשעת ראייה אבל אם מדליקין עליו בביתו אף שהוא בעצמו לא הדליק ואין עתיד להדליק אין מברך כשרואה וכן כשמדליק בעצמו ביום א' אין מברך שהחיינו (שם) אחר שהדליק הנר הראשון בעוד שמדליק שאר הנרות אומר הנרות הללו אנו וכו' (שם).

ו. אשה שאינו יכולה להדליק יכול אדם אחר אף שכבר יצא להדליק בשבילה ולברך ובלבד שתהא עומדות אצלו בשעת הברכה ובשעת הדלקה וכן אם יכולה להדליק בעצמה רק שא"י לברך יכול אחר לברך בשבילה והיא בעצמה תדליק (שם במ"א).

סדר הדלקת הנרות

א. הנרות של חנוכה צריך ליתן בטפח הסמוך לפתח משמאל הכניסה והיותר טוב לסדרם בטפח הסמוך באורך כגון אם הפתח פבמזרח יסדרם ממזרח למערב ואם א"א לסדרם כך יסדרם בשוה עם הכותל שהפתח בה בטפח הסמוך לפתח ויתן בלילה הראשון הנר אצל הפתח ובליל ב' יתן הנר הנוסף לצד חלל הבית דהיינו שהנר הנוסף יהי' לימינו והנר הראשון יהיה לשמאלו ויתחיל להדליק מן הנר הנוסף וידליק מימין לשמאל (ט"ז ס' תרע"ו ע"י ש"ע וט"ז שם וכ"כ הפ"מ במ"ז).

דין אכסנאי בחנוכה

א. אכסנאי אף שמדליקין עליו בביתו ואין לו אצל הבעה"ב שמתאכסן שם חדר מיוחד צריך להדליק נר חנוכה (א"ר ס' תרע"ז ולא כמ"א) ובחורים הסמוכין אצל בעה"ב הן בכלל ב"ב וא"צ להדליק בפ"ע אא"כ רוצין